

**AESCULUS HIPPOCASTANUM L. ASOSIDA TAYYORLANGAN
FITOPREPARAT “ESCUSAN®” NING BOLDIR -OYOQ PANJA SOHASI YENGIL
TRAVMALARIDA SHISHLARGA QARSHI TA’SIRINI O’RGANISH.**

Mahmaraimov Sh.T¹.

¹Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali katta o‘qituvchisi,

Chutboev B.R².

²Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali assistenti

Chariev M.Yu³.

³Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali assistenti

Miraliyev A.M⁴.

⁴Sariosiyo Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi direktor o‘rinbosari

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10287586>

Annotatsiya. Boldir- oyoq panja sohasida shikastlanishlarida shu soha qon tomirlari o‘tkazuvchanligining oshishi, kapillyarlar va vena qon tomirlarida mikrotsirkulya buzilishi sababli shishlar rivojlanadi. “Escusan®” - bu ot kashtan urug‘i ekstrakti va tiaminni (B1 vitamini) o‘z ichiga olgan kombinatsiyalangan preparat. “Escusan®” ning asosiy faol moddasi triterpen glikozidlari guruhiga kiruvchi va ot kashtan urug‘lari ekstrakti - Aesculus hippocastanum tarkibiga kiradigan escindir. Aesculus hippocastanum L. asosida tayyorlangan fitopreparat “Escusan®” tarkibidagi escin lizosomal fermentlarning kontsentratsiyasini pasaytiradi, buning natijasida kapillyar devorlari hududida mukopolisaxaridlarning parchalanishi kamayadi, transkapillyar filtratsiya hamda qon tomirlarining o‘tkazuvchanligi pasayishi, past molekulyar og‘irlikdagi oqsillar, elektrolitlar va suvning hujayralararo bo‘shliqqa filtratsiyasining kamayadi, natijada bemorlarda shish, og‘irlik, og‘riq hissining sezilarli darajada pasayishi kuzatiladi. Xulosa. “Escusan®” tomchilari ning to‘g‘ri tanlangan dozasi boldir- oyoq panja sohasi yengil travmalarida shishlarga qarshi samarali ta’sir ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: Aesculus hippocastanum L., fitopreparat “Escusan®”, boldir- oyoq panja sohasida shikastlanishlar, shish, og‘riq, qon tomirlarining o‘tkazuvchanligi.

**ИЗУЧЕНИЕ ПРОТИВООТЕЧНОГО ДЕЙСТВИЯ ФИТОПРЕПАРАТА
“ESCUSAN®” НА ОСНОВЕ AESCULUS HIPPOCASTANUM L., ПРИ ЛЕГКИХ
ТРАВМАХ ГОЛЕНИ И СТОПЫ.**

Аннотация. При травмах в области голени и стопы развиваются отеки вследствие повышения проницаемости сосудов этой области, нарушения микроциркуляции в капиллярах и венозных сосудах. “Escusan®” - фитопрепарат, изготовленный на основе Aesculus hippocastanum L., снижает концентрацию лизосомальных ферментов, в результате чего снижается распад мукополисахаридов в области стенок капилляров, снижается транskapиллярная фильтрация и проницаемость сосудов, снижается молекулярные белки, электролиты и вода поступают в межклеточное пространство. Фильтрация снижается, в результате чего у больных значительно уменьшаются отеки, тяжесть и боль. Заключение: Правильно подобранная доза капель «Эскузан®» оказывает эффективное противоотечное действие при легких травмах области голени и стопы.

Ключевые слова: *Aesculus hippocastanum L.*, фитопрепарат “Escusan®”, травмы в области голени и стопы, отек, боль, проницаемость сосудов.

STUDYING THE ANTI-EDEMA EFFECT OF “ESCUSAN®”, A PHYTOPREPARATION PREPARED ON THE BASIS OF AESCULUS HIPPOCASTANUM L., IN MILD TRAUMAS OF THE CALF AND FOOT.

Abstract. *In the case of injuries in the calf-paw area, edema develops due to increased permeability of blood vessels in this area, disruption of microcirculation in capillaries and venous blood vessels. Escusan, a phytopreparation made on the basis of Aesculus hippocastanum L., reduces the concentration of lysosomal enzymes, as a result of which the breakdown of mucopolysaccharides in the area of capillary walls decreases, transcapillary filtration and permeability of blood vessels decrease, low molecular weight proteins, electrolytes and water enter the intercellular space. filtration decreases, as a result of which patients experience a significant decrease in swelling, heaviness, and pain. Conclusion. Correctly chosen dose of "Escusan®" drops has an effective anti-edema effect in minor traumas of the leg and foot area.*

Key words: *Aesculus hippocastanum L.*, phytopreparation “Escusan®”, injuries in the area of the leg and foot, edema, pain, permeability of blood vessels.

Mavzuning dolzarbligi. Bugungi kunda O‘zbekiston aholisining sportning barcha turlari bilan faol shug‘ullanishi kuzatilmoqda. Shu bilan birga sportning kontaktli turlarida (ayniqsa o‘rta yoshli kishilarda) travmatizmning ko‘payishi ham kuzatilmoqda. Boldir- oyoq panja sohasida shikastlanishlar sonining ko‘rsatkichlari yuqoriligini hisobga olsak, bemorlarning reabilitatsiyasi davrini qisqartirish ahamiyati kattaligini kuzatishimiz mumkin. Boldir- oyoq panja sohasida shikastlanishlarida shu soha qon tomirlari o‘tkazuvchanligining oshishi, kapillyarlar va vena qon tomirlarida mikrotsirkulyatsiya buzilishi sababli shishlar rivojlanadi. Ushbu patologiyada *Aesculus hippocastanum L.* asosida tayyorlangan fitopreparat “Escusan®” ning ahamiyati katta. Preparat tarkibidagi escin lizosomal fermentlarning kontsentratsiyasini pasaytiradi, buning natijasida kapillyar devorlari hududida mukopolisaxaridlarning parchalanishi kamayadi. Randomizatsiyalangan, ikki tomolama “ko‘r” va kesishuvchi tadqiqotlarda “Eskuzan” ta’sirida transkapillyar filtratsiyaning pasayishi, qon tomirlarining o‘tkazuvchanligining pasayishi, past molekulyar og‘irlikdagi oqsillar, elektrolitlar va suvning hujayralararo bo‘shliqqa filtratsiyasining kamayishi, natijada bemorlarda shish, og‘irlik, og‘riq hissining sezilarli darajada pasayishi kuzatilgan.

Tadqiqot maqsadi. *Aesculus hippocastanum L.* asosida tayyorlangan fitopreparat “Escusan®” ning boldir- oyoq panja sohasi travmalarida shishlarga qarshi ta’sirini o‘rganish.

Tadqiqot usuli va materialli. Tekshirish Termiz shahar ko‘p tarmoqli poliklinikada boldir- oyoq panja sohasi yengil travmalari (shish, og‘riq, gematoma) bilan ambulator davolanayotgan 14 ta bemorda o‘tkazildi. Bemorlar yoshi: 31-45 oraliq‘ida, 2 tasi ayol, 12 tasi erkak. Bemorlarga “Escusan®” tomchilari 7 kun davomida 12-15 tomchidan x 3 mahal ichishga buyurildi. Bemorlarda preparatning nojo‘ya ta’sirlari kuzatilmadi. Bemorlar oyoq qon tomirlari Dopler-UZI apparatida ultratovush tekshiruvidan o‘tkazildi.

Tadqiqot natijalari. “Escusan®” tomchilari 7 kun davomida 12-15 tomchidan x 3 mahal qabul qilgan 14 ta bemorlarning barchasida boldir- oyoq panja sohalarida shikastlanishlar

oqibatida paydo bo'lgan shish, og'riq, gematomalar sezilarli kamayganligi, bo'g'imlarida harakatlar tiklanishi kuzatildi. Boldir- oyoq panja sohalarida, bo'g'imlarda shishlar va tarkibidagi suyuqlik hajmi kamayganligini qon tomirlar Dopler-UZI apparatida ultratovush tekshiruvi ham tasdiqladi.

Xulosa. O'tkazilgan tadqiqotlar natijalariga ko'ra, Aesculus hippocastanum L. asosida tayyorlangan fitopreparat "Escusan®" tomchilari 7 kun davomida 12-15 tomchidan x 3 mahal qabul qilgan 14 ta bemorlarning barchasida boldir- oyoq panja sohalarida shikastlanishlar oqibatida paydo bo'lgan shish, og'riq, gematomalar sezilarli kamayganligi, bo'g'imlarida harakatlar tiklanishi kuzatildi. Boldir- oyoq panja sohalarida, bo'g'imlarda shishlar va tarkibidagi suyuqlik hajmi kamayganligini qon tomirlar Dopler-UZI apparatida ultratovush tekshiruvi ham tasdiqladi. Ushbu orqali Aesculus hippocastanum L. asosida tayyorlangan fitopreparat "Escusan®" tomchilari ning to'g'ri tanlangan dozasi boldir- oyoq panja sohasi yengil travmalarida shishlarga qarshi samarali ta'sir ko'rsatadi.

REFERENCES

1. Богачев В.Ю., Болдин Б.В., Дженина О.В. Эскузан: фармакология, фармакокинетика и терапевтические характеристики. Амбулаторная хирургия. 2019 (№1, стр.20-25)
2. Naoum J.J., Hunter G.C. Pathogenesis of Varicose Veins and Implications for Clinical Management. Vascular. 2007;15(5):242–249.
3. Sirtori C.R. Aescin: pharmacology, pharmacokinetics and therapeutic profile. Pharmacol Res. 2001;44:183–193.
4. Dudek-Makuch M., Studzinska-Sroka E. Horse chestnut- efficacy and safety in chronic venous insufficiency: an overview. Revista Brasileira de Farmacognosia. 2015;25:533-541.
5. Perrin M., Ramelet A.A. Pharmacological Treatment of Primary Chronic Venous Disease: Rationale, Results and Unanswered Questions. Eur. J. Vasc. Endovasc. Surg. 2011;41:117-125.
6. Diehm C., Trampisch H.J., Lange S., Schmidt C. Comparison of leg compression stocking and oral horse-chestnut seed extract therapy in patients with chronic venous insufficiency. Lancet. 1996;347(8997):292–294.
7. Handbook of venous disorders (4th edition). Guidelines of the American Venous Forum edited by P. Gloviczki, 2017.
8. Management of chronic venous disorders of the lower limbs. Guidelines according to scientific evidence. Part I. International Angiology. 2018;37(3):181